

Simona Nicoleta STAICU
(Universitatea de Medicină și
Farmacie „Victor Babeș”
Timișoara)

Aspecte ale polisemiei și sinonimiei lexicale în terminologia medicală

Abstract: (Aspects of lexical polysemy and synonymy in medical terminology) The aim of this paper is to make a projection of the Romanian medical terminological system on the overall plane of language vocabulary and determine the interferences that occur within “interstylistic” projections, namely, within the relations between medical terms belonging to specialized languages and popular medical terms compared to their lexical correlatives from other stylistic registers (pharmaceutical, dentistry language, etc.). A special attention is given to lexical polysemy and synonymy, semasiological categories less analysed within medical terminology. In terms of its context updating, synonymy has some functional features, especially where it concerns speakers who do not have the same degree of perception related to medical terminology. Synonyms and synonym doublets within medical language do not raise any problems regarding the perception of these lexical and semantic categories to specialists in the field or to speakers who are equally competent in medical terminology, synonymy being in this case bilateral at context level.

Keywords: synonym, polysemantic, term, lexeme, semantic

Rezumat: Scopul lucrării este de a realiza o proiectare a sistemului terminologic medical românesc în planul general al vocabularului limbii și stabilim interferențele care se manifestă în sfera proiectelor „interstilistice”, cu alte cuvinte, în cel al raporturilor dintre termenii medicali din limbajele de specialitate și termenii medicali populari comparativ cu corelativii lor lexicale din alte registre stilistice (limbaj farmaceutic, stomatologic etc.). O atenție aparte o alocăm polisemiei și sinonimiei lexicale, categorii semasiologice mai puțin analizate în cadrul terminologiei medicale. Sinonimia sub aspectul actualizării ei contextuale are anumite particularități funcționale, mai ales în cazul în care ea vizează vorbitori care nu sânt pînăsc același grad de percepere a terminologiei medicale. Sinonimele sau dubletele sinonimice din cadrul limbajului medical nu ridică niciun fel de probleme, în ceea ce privește percepția acestor categorii lexico-semantice, specialiștilor din domeniu sau vorbitorilor care au în egal măsură competențe de terminologie medicală, sinonimia fiind în acest caz bilaterală la nivel contextual.

Cuvinte-cheie: sinonim, polisemantic, termen, lexem, semantic

Lexicul medical românesc prezintă o varietate de relații în cadrul sistemului limbii în care conexiunile lexico-semantice dintre unitățile constitutive ale subsansamblurilor examinate în lucrare își găsesc o mai bună configurație dacă sunt supuse unei analize semantice.

Se are în vedere referința strictă la conținutul terminologic propriu-zis al lexemelor cu valoare medicală. S-ar aștepta atât termenii monosemantici, cât și sensurile terminologice (semețele) din cadrul unui lexem polisemantic nu presupun, la nivelul bine determinat al registrului stilistic respectiv, contracararea unor relații semantice de tip polisemic.

În intenția noastră a stat, înșă, nu numai descrierea strictă a terminologiei medicale din punct de vedere onomasiologic, ci și relațiile pe care le contractează unitățile terminologice descrise și la nivelul întregului sistem lexical al limbii, a adăugării în planul relațiilor dintre diferite registre specifice cuvintelor cu conținut medical.

1. Polisemia a fost inițial definită ca un fenomen diacronic, care constă în adugarea de noi accepțiuni la sensul fundamental al unei unități lexicale. Această multiplicare de sensuri conduce, în plan sincron, la coexistența mai multor semnificații pentru același

semn. În terminologie, aceasta înseamnă că un termen acoperă mai multe concepte. Existența polisemiei demonstrează faptul că limbajele de specialitate evoluează în strâns legătură cu limba comună, între ele existând o interferență reciprocă.

Migrarea cuvintelor în interiorul limbii se realizează prin trecerea lor din limbajul comun în cel de specialitate, printr-un fenomen de *terminologizare*, prin trecerea cuvintelor din limbajul specializat în cel comun, fenomen numit *determinologizare* și prin trecerea cuvintelor *de la o disciplină la alta*, obținându-se astfel noi sensuri ale aceluiași cuvinte.

1.1. *Terminologizarea* este procedeul prin care un cuvânt din limbajul curent se specializează într-un anumit domeniu devenind termen. Asistăm la un transfer semantic, el desemnând un nou concept, odată ce a fost asimilat de noul domeniu. Se creează o sursă inepuizabilă de termeni noi prin atribuirea de sensuri specializate cuvintelor deja existente în limbă.

Sensurile cu caracter denotativ dezvoltate de cuvintele românești apar în terminologiile, iar cea medicală glosează termenii spre alte domenii: *plomb* (în construcții, arhitectură): (1) „imobil construit în spațiul viran dintre alte două imobile”; (2) „umplere a unei gropi în asfalt”; *virus* (în informatică): „program distructiv care îmbolnăvește calculatorul”.

Extinderea sensului inițial se face adesea prin *metaforă* sau prin *metonimie*, un cuvânt concret poate fi folosit abstract sau invers, parte pentru întreg sau întregul pentru parte. Cele mai des întâlnite tipuri de metafore sunt acelea care transferă o parte a corpului omenesc obiectelor:

Corp - corp de armat, corp de control, corp de balet, corp de clădire, corp solid

Bra - bra ul macaralei, bra ul râului, bra ul pârghei

Picior - picior de pod, de scaun, de masă, piciorul bolii, piciorul cocoșului

Gur - gur de canal, gur de râu, gur de ventilație, gur de descărcare

Ochi - ochi de apă, ochi (la tricotație), ochi de tigru

Arter - arter de circulație, arter principal

Analogiile pe baza corporală se realizează transferul semantic în cazul metaforelor se referă, în general, la¹:

- formă: *coadă de rândunic, capul unei dinte greblei, gâtul sticlei;*

- funcție: *creier electronic, gură de foc;*

- intensitate: *colaps economic;*

- impresie produsă: *cristalin* (oftalm.)- „parte a ochiului care are aspectul unei lentile transparente biconvexe”; „ansamblu sau formație de cristale dintr-o regiune”, *sunet cristalin* „limpede, curat”.

Metaforizarea termenilor împrumutați din limbaje specializate reprezintă modalitatea cea mai productivă de îmbogățire semantică în presa postdecembristă². Termenii specializați, preferați de limbajul publicistic actual, provin din terminologia medicală³, care este o bogată sursă de metafore publicistice, utilizate în contexte social-politice și economice⁴: *hemoragie* (de

¹ Vasile Erban, Ivan Evseev, *Vocabularul românesc contemporan - Schi de sistem*, Timișoara, Ed. Facla, 1978, p. 158.

² Elena Slave, *Metafora în limba română*, București, Editura Științifică, 1991, p. 40.

³ Angela Bidu-Vrănceanu, *Dinamica vocabularului românesc după 1989. Sensuri „deviate” ale termenilor tehnico-științifici*, LL, vol. 1, 1995, p. 43.

⁴ „Termenii medicali utilizați în (con)texte economice reprezintă o manieră de a desemna (nu numai metaforic) probleme nerezolvate (stabilirea bolii, a tratamentului constituind sensurile „împrumutate”) în baza unei motivații extralingvistice (problemele economice ale „tranziției” de la socialism).

capital) ‘curgere, pierdere’; *acutizare* (a conflictului) ‘ascuțire’; *intoxicare* (a populației) ‘dezinformare’. Deși apar ca metafore individuale, ele manifestă tendința de a se lexicaliza rapid, intrând în inventarul vocabularului publicistic, unde își pierd expresivitatea prin utilizarea frecventă: *acutizarea* diferențelor între clase sociale; asistăm la adâncirea resentimentelor între statele creditoare și debitoare și, automat, la riscul unui *colaps...*; *febra* a iririi din *criza* economică; *fracturarea* reformelor structurale privind economia Greciei; *fracturarea* procesului de restructurare a datoriei statului; comunitățile umane vor reacționa violent și deci, *epidemic*; *radiografierea* sistemelor economice și sociale ale statului român; *anemia* monedei naționale; *schizofrenie* politică; *epidemie* de viruși informatici⁵ .a.

1.2. *Determinologizarea* sau desemantizarea contribuie la extinderea semnificației termenului dintr-un domeniu specializat în limba comună. Nu de puține ori, substantive cu un grad mediu de specializare, ca *euforie*, *isterie*, *tensiune*, *agonie*, *febră*, *hemoragie*, *colaps*, *fractură*, *anemie*, *acutizare* folosite pe scară largă în exprimarea curentă, au fost întrebuințate inițial numai în terminologia medicală.

Mecanismul metaforei se deosebește de cel al *metonimiei* prin faptul că ea operează asupra substanței limbajului și nu asupra relației între limbaj și realitatea exprimată. Aceasta face ca, în cazul metonimiei, interpretarea cuvântului în sens propriu să nu fie total incompatibilă cu textul care îl conține, în timp ce în cazul metaforei, interpretarea nu este posibilă decât prin îndeplinirea sensului propriu.

Contiguitatea se concretizează în următoarele legături între obiecte:

- acțiune – subiectul, obiectul sau instrumentul ei: *urgență* (acțiunea care necesită o intervenție rapidă, serviciul de urgență);
- cauză – efect, acțiune – rezultatul ei: *injecție* (acțiunea de a injecta, efectul produs);
- calitatea și obiectul care o posedă: *bronhodilatator* (calitatea de a dilata căile respiratorii, medicamentul care o posedă);
- inventatorul și obiectul descoperit – numele propriu este pus în structură termenului: trompa lui Eustache, boala Alzheimer, maladia Parkinson etc.

Sinecdoca operează o schimbare în extensia logică a cuvântului: unui termen îi se substituie un altul cu o extensie diferită. Conținutul semantic al termenilor implică și ilustrează o relație de dependență (parte-întreg). Exemplele, în acest sens, nu sunt foarte frecvente în vocabularul medical, întâlnindu-se uneori utilizarea singularului în locul pluralului: „*Sugarul* este deosebit de sensibil la schimbările bruște de temperatură”.

„*Diabeticul* trebuie să urmeze cu strictețe medicația prescrisă de medicul specialist”.

„Doar *medicul dentist* este în măsură să îndepărteze placa dentară. Dar *pacientului* îi revine sarcina de a preveni formarea acesteia printr-o igienă orală corespunzătoare”.

2. Dintre relațiile lexico-semantice caracteristice în egală măsură termenilor specializați și lexemelor din limba comună, mai cunoscute sunt cele de sinonimie. **Sinonimia** dintre două sau mai multe unități lexicale, respectiv, terminologice presupune identitatea de sens, sau, mai adesea, apropierea semantică. Este cazul doar al dubletelor sinonimice, când putem spune că două lexeme sunt sinonime pentru că au același sens. De aceea, considerăm

⁵ Revista *Capital*, nr. 952 din 20.02.2012.

c este mult mai corect să vorbim de asemănare semantică ori de cvasisinonimie. Dacă acceptăm ideea că doi termeni sinonimi au același sens, va trebui să ne raportăm la cele două direcții teoretice existente în definirea terminologiei: *optica conceptuală* și *optica lexicosemantică*. Din perspectiva conceptuală sinonimele sunt termenii care se referă la același concept. Ei conțin aceleași componente semantice și se definesc la fel⁶.

Dar „terminologia clasică”, potrivit opticii conceptuale, consideră că sinonimia nu este un fenomen potrivit limbajului specializat, deși existența ei nu poate fi negată. Cu toate acestea, recunoașterea anumitor termeni, care desemnează același concept nu se utilizează nediferențiat în toate contextele. În practica lexicografică, mai exact, terminografică, se adoptă versiunea de *cvasisinonime*, avându-se în vedere existența micilor diferențiale, proprii acestor lexeme, care nu sunt pertinente în plan conceptual ci în uz. Din perspectiva lexicologiei și a lexicografiei, cvasisinonimele se definesc ca unități lexicale conținând componente semantice doar parțial identice⁷.

Existența relațiilor de sinonimie perfectă, de foarte multe ori probată în diverse dicționare generale și de sinonime, nu este unanim acceptată în rândul lexicologilor și al semanticienilor⁸. Una dintre sursele acestor sinonime ar fi înlocuirea lor reciproc în toate contextele, fără a le modifica în esență. De cele mai multe ori acest lucru nu este posibil, dar în unele cazuri substituția reciprocă a termenilor sinonimi, fără modificarea în esență a enunțului este evidențiată, cum am constatat în unele texte medicale, din care am selectat și exemplele de mai jos.

Noi considerăm că doi sau mai mulți termeni sunt sinonimi dacă apar în aceeași iperpară de vorbire, au un sens apropiat sau identic și se pot substitui reciproc în context, fără modificarea în esență a enunțului.

Sinonimia face parte din categoriile semasiologice comune tuturor limbilor, fiind strâns legată de problema identității cuvintelor din sistemul lexical al limbii. Autorii tratatului *Probleme de semasiologie* definesc sinonimele astfel: „Sinonimele sunt cuvinte care desemnează aceeași clasă de obiecte și exprimă aceeași noțiune, deosebindu-se, în majoritatea cazurilor, fie prin nuanșe stilistice, fie prin nuanșe semantice, fie prin toate aceste tipuri de nuanșe”⁹.

Aspectul destul de neașteptat al limbajului științific, și în cazul de față al limbajului medical, prezența sinonimiei în textele de specialitate se datorează mai multor factori: limba sursă din care a fost preluat termenul, teoria care l-a consacrat, evoluția limbajului științific, în general, care creează noi distincții și noi concepte¹⁰. Aproape întotdeauna terminologia este evocată ca un domeniu privilegiat din acest punct de vedere, oferind unele exemple de dublete, sau sinonime perfecte¹¹: „Limbajul științific și tehnic, datorită caracterului monosemantic al termenilor și caracteristicii, asigură identificarea referentului

⁶ Marie Claude L’Homme, *La terminologie: principes et techniques*, Montréal, Presses de l’Université de Montréal, 2004, p. 94.

⁷ *Ibidem*, p. 95.

⁸ Palmer, 1976, *apud* L’Homme, *La terminologie: principes et techniques*, Montréal, Presses de l’Université de Montréal, 2004, p. 94.

⁹ Marin Bucuș, Ivan Evseev, *Probleme de semasiologie*, Timișoara, Editura Facla, 1976, p. 136.

¹⁰ Rostislav Kocourek, *La langue française de la technique et de la science*, Wiesbaden, Bandtetter, 1982, p. 166.

¹¹ Ion Coteanu, Angela Bidu-Vrănceanu, *Limba română contemporană*, București, EDP, 1975, p. 78-79.

prin sinonime fr dificulti. În el se întâlnesc unele sinonime perfecte ca natriu-sodiu, kaliu-potasiu, azot-nitrogen, smal -email” etc.

Se admite, în general, c sinonimia este rela ia stabilit între cuvinte care au acela i în eles, din acela i registru, sau din registre diferite i care pot fi substituite în context. Echivalen a de sens poate merge de la un grad aproximativ pân la identitate semantic , iar contextul poate fi în eles atât ca enun , cât i mai larg, ca tip de text sau chiar ca variant stilistico-func ional a limbii. În general sinonimele îndeplinesc dou func ii principale: 1. de precizare i nuan are a no iunilor; 2. de îmbog ire expresiv a comunic rii. În func ie de aceste criterii ne permitem o clasificare a sinonimelor din limbajul medical, dup cum urmeaz :

2.1. *Sinonimia total* . În general, termenii din aceast categorie sunt monosemantici i lipsi i de o valoare stilistic , ad ugat de obicei con inutului conceptual. Ei sunt, de obicei, neologisme cu sensuri precise, întrebuin ate într-un num r infim de contexte. De aici apare i stabilitatea semantic necesar unei sinonimii perfecte.

Vocabularul tiin ific i tehnic este adesea citat ca un domeniu privilegiat al sinonimiei perfecte.

Sunt considerate *sinonime de necesitate* perechile formate din siglele i sintagmele terminologice-surs : ADN - acidul dezoxiribonucleic, RMN - rezonan magnetic nuclear . În cazul acronimelor, sunt utilizate în mod constant silabe sau fragmente ini iale ale cuvintelor care formeaz o sintagm . Pe re ete întâlnim frecvent: *ad pond. om.* (cf. *ad pondus omnium* „pân la greutatea întregului”), *adst. feb.* (cf. *adstante febre* „cât este prezent febra”). Cu toate c nu fac decât s dubleze sintagmele terminologice de dimensiuni variate, cea mai mare parte a siglelor, acronimelor i simbolurilor prezint , fa de acestea, avantajul scurtimii, reu înd s reflecte în acela i timp, în bun parte, no iunea desemnat . În aceste exemple referenul este identificat cu aceea i precizie în ambele cazuri, con inutul conceptual fiind identic, iar substituirea în diferite contexte nu pune probleme. Sinonime perfecte sunt i urm torii termeni medicali: *carcinom - epiteliom, antispastic - spasmolitic, tumoare - neoplasm, enzim - ferment, parasistolie - pararitmie, influenza - grip , paracetamol - acetaminofen, creier - encefal*, acesta din urm dând na tere unor serii sinonimice, formate din sinonim i sintagm sinonimic : *creier anterior - prozencefal, creier intermediar - diencefal, creier mijlociu - mezencefal, creier posterior - rombencefal*.

Tot în aceast categorie includem i *sinonimele profesionale*, care se refer la denumirile diferite ale acelora i no iuni în func ie de profesie sau domeniu: 1. chimie: *peroxid de oxigen, sulfat de calciu i potasiu, acid acetilsalicilic*; 2. farmacie sau medicin : *ap oxigenat , ghips, aspirin* .

2.2. *Sinonimele par iale* sunt mai frecvente decât cele totale. Ele sunt cuvinte apropiate sau identice ca sens, dar apar inând unor registre func ional-stilistice diferite. Le reg sim în serii de doi sau mai mul i membri: *cord - inim , fos - orificiu - cavitate - gaur , cancer - rac, tuberculoz - oftic - boal de pl mâni, intestin - ma , a ingera - a înghi i, adipos - gras, tonus - tensiune - energie, traumatism - lovitur , tegument - piele, alopecie - calvi ie - chelie*, etc.

Sinonimele par iale se mai numesc i *sinonime de nivel de limb* care se reg sesc în termeni apar inând limbii savante, c rora le corespund al ii la nivelul limbajului uzual. Preciz m c unele cuvinte sau expresii populare au ie it din limb . Astfel, cuvinte uzuale sunt tot mai mult înlocuite cu termeni neologici în limbajul medical, numite sinonime de nivel de limb : *agerime - acuitate vizual , ame eal - vertij, durere de cap - migren , cefalee, falc - maxilar, hr nire - alimenta ie, încheietur - articula ie, încurc tur de ma e -*

ocluzie intestinal , *piatr* la rinichi - calcul renal, *ran* - plag , *a t ia* piciorul - a amputa piciorul, *umflare* a unui organ - tumefiere a unui organ, *asimila ie* - anabolism, *pierdere de sânge* - hemoragie, *burt* - abdomen, *ruptur a unui os* - fractur , *ira spin rii* - coloan vertebral , *gur* - cavitate bucal , *curgere de sânge din nas* - epistaxis, *gâfâial* - dispnee de efort, *gât strâmb* - torticolis, *intestin gros* - colon, *nebunie* - aliena ie mental , *nisip* - litiaz (vezical , vezicular), *m trea* - pitiriaz , *m rul lui Adam* - cartilaj tiroid, *moalele capului* - fontanela la copii, *osul pieptului* - stern, *pojar* - rujeol , *poj rel* - rubeol , *pistrui* - efelide, *scuipat* - sput , saliv , expectora ie, *scrântitur* - luxa ie, *sl bire a organismului* - anemie, *spaim* - anxietate, *subsuoar* - axil , *tuse m g reasc* - tuse convulsiv , *v rsat de vânt* - varicel , *vân taie* - echimoz , *vedere scurt* - miopie, *zgârci* - cartilaj, *zgârietur* - escoria ie .a.

2.3. *Sintagmele sinonimice* întâlnite în limbajul medical sunt destul de numeroase, de tipul: sinonim + sintagm sinonimic , sau sintagm + sintagm , de exemplu: cutie toracic - cavitate toracic , monocitoz acut – mononucleoz infec ioas .

În limba română actual se manifest tendin a de a înlocui termenul vechi, înregistrat în lucr rile de specialitate, cu un termen nou, centru al unei paradigme, de exemplu: *tensiune arterial* < fr. *tension artérielle* este înlocuit de *presiune sanguin* < engl. *blood pressure*, indicat în Larousse ca sinonim pentru presiune arterial . Larousse s.v. *tensiune arterial* trimite la *presiune arterial* . Concuren a dintre cele trei sinonime române ti este de fapt între componentele sintagmei. Pe de o parte, sunt în concuren *tensiune* i *presiune*, iar pe de alt parte *arterial* i *sanguin*. Valeriu Rusu înregistreaz presiune arterial cu sinonimul tensiune arterial i termeni în perechi¹²: *presiune arterial diferen ial* sin. cu *tensiune arterial diferen ial* ; *presiune arterial maxim* sin. cu *tensiune arterial maxim* ; *presiune arterial medie* sin. cu *tensiune arterial medie*; *presiune arterial minim* sin. cu *tensiune arterial minim* ; *presiune intraocular* sin. cu *tensiune intraocular* ; *presiune venoas* sin. cu *tensiune venoas* .

Se înregistreaz i termeni construi i cu *presiune* pentru care nu exist sinonime: *presiune arterial oftalmic* ; *presiune capilar pulmonar* ; *presiune intracranian* ; presiune osmotic sau se formeaz sinonime din acela i câmp lexical: *presiune cerebrospinal* sin. cu *presiune intrarahidian* ; *presiune coloidosmotic* sin. cu *presiune oncotic* .

Se eviden iaz tendin a de a construi termeni folosind *presiune*. Se manifest o predilec ie pentru *tensiune arterial* , iar practica medical demonstreaz acest lucru, deoarece exist codificarea HTA- *hipertensiune arterial* , de la care se construiesc opt termeni medicali cu *hipertensiune*, înregistra i de Valeriu Rusu¹³. Putem observa c nu exist în limba română cuvântul **hiperpresiune*.

Se întâlnesc în limbajul medical i termeni interdisciplinari, prelua i din alte limbaje: *sistem*, *aparat*, *dispozitiv*, *instrument* (concepte prezente în terminologia tiin ific , în general), termeni prelua i recent din domeniul informaticii, resemantiza i în informatica medical . Remarc m sinonimia termenilor: *aparat* i *sistem* în *aparat digestiv*, *sistem digestiv*. Comparând frecven a celor doi termeni, respectiv *aparat* i *sistem*, observ m în Dic ionarul Medical 70 de termeni care se formeaz cu *sistem* i doar 8 termeni compu i cu *aparat*¹⁴.

¹² Valeriu Rusu, *Dic ionar Medical*, Bucure ti, Editura Medical , 2007, s.v. *presiune*, *tensiune*.

¹³ *Ibidem*, s.v. *hipertensiune*.

¹⁴ *Ibidem*, s.v. *aparat*, *sistem*.

Vom ilustra prin câteva exemple în care sensuri noi ale cuvintelor sunt create prin calchiere, de obicei după model englezesc. Astfel, dacă pentru rom. *sistem* (<fr. *système*) nu se regăsește în dicționare sensul de „aparat, dispozitiv”, în textele medicale actuale rom. *sistem* apare în sintagme în care ne-am fi așteptat să aibă sensul de *aparat*. A avut loc calchiera engl. *system*, care are în aceste sensuri, spre deosebire de fr. *système* (care le preia uneori din engleză). Astfel se formează corespondența:

rom. *sistem* – fr. *système* / *appareil* / *appareillage* – engl. *system*

Pe lângă existența sinonimiei, analiza terminologiei medicale pune în lumină o preferință marcată pentru grupul nominal format din mai multe cuvinte, de exemplu, folosirea verbelor la infinitiv, ca substantive în sintagmele: *aparat / dispozitiv / instrument de* + infinitivul lung. Exemplificăm prin: *dispozitiv de*: resuscitare a respirației; introducere a acului de seringă; calibrare; încercuire; fixare a oaselor; *instrument pentru* utilizare în chirurgie generală și plastică; *instrument de* tăiere a osului.

Limbajul medical cunoaște două registre stilistice, pe care le putem numi și niveluri ale comunicării: unul formal, oficial și unul uzual, pe care îl întâlnim fie în jargonul informal al specialiștilor, fie în rândul publicului. Între termenii din aceste registre există relații de sinonimie, dar uneori termenii pot fi variante fonetice ale aceluiași cuvânt, ca de exemplu: *angin / anghin*, *sanguin / sangvin*, *bronhie / bronhie*.

Uneori se pot forma sinonime și de la termeni care au în componența lor prefixe, ca de exemplu: tensiune arterială ridicată sinonim cu *hipertensiune*; tensiune arterială scăzută sinonim cu *hipotensiune*.

Problema limbii surse, primordială pentru formarea termenilor, duce de multe ori la apariția sinonimelor de origini etimologice diferite, aspect manifestat în toate domeniile de specialitate. Pentru domeniul medical, considerăm că următoarele exemple sunt edificatoare: *mucoviscidoză* (< fr. *mucoviscidose*) este sinonim perfect cu *fibroză chistică* (< engl. *cystic fibrosis*); *monomanie* (< fr. *monomanie*) având ca sinonim *delir parțial* (< engl. *fragmentary delusion*); sintagma *monocitoză acută* (< fr. *monocytose aiguë*) este sinonimă cu *mononucleoză infecțioasă* (< engl. *infectious mononucleosis*). Prin aceste exemple sunt ilustrate atât toleranța limbajului medical actual față de sinonimie, cât și cele două limbi surse, franceza și engleza.

3. Concluzii

Un domeniu științific impune folosirea anumitor termeni ca fiind specifici ariei sale de preocupări pentru identificarea conceptelor cu care operează. De aceea, monosemia, monoreferențialitatea și non-ambiguitatea sunt condiții fără de care nicio disciplină nu poate delimita locul în diversitatea sferei ocupaționale. Cu toate acestea, faptul că limbajul specializat este o parte a limbajului general determină apariția unor cazuri speciale de relații semantice și implicit de sinonimie.

În concluzie, existența polisemiei și a sinonimiei în limbajul medical demonstrează faptul că limbajele de specialitate evoluează în strâns legătură cu limba comună, între ele existând interferențe. Polisemia termenilor medicali este demonstrată, în ciuda postulatului monosemiei lor, punând probleme legate de echivalare, în rezolvarea cărora trebuie să se țină seama de complexitatea extremă a raporturilor contextuale. Pentru sinonimie, sfera specializat medicală este un domeniu privilegiat, oferind chiar modele de structurare.

Bibliografie

- Avram, Mioara, *Nout i reale i nout i aparente în vocabularul românesc actual*, în LL, vol. I, 1998, p. 31-35.
- Buc Marin, Evseev Ivan, *Probleme de semasiologie*, Timi oara, Editura Facla, 1976.
- Bidu-Vr nceanu Angela, *Dinamica vocabularului românesc dup 1989. Sensuri „deviate” ale termenilor tehnico- tiin ifici*, în LL, vol. I, 1995, p. 38-45.
- Bidu-Vr nceanu Angela, *Dinamica sensurilor în româna actual*, în LL, vol. 3-4, 1997, p. 39-44.
- Bidu-Vr nceanu Angela, C l ra u, C., Ionescu-Rux ndoiu, L., Manca, M., Pan - Dindelegan, G., *tiin e ale limbii* [în seria *Dic ionar general de tiin e*], Bucure ti, Editura tiin ific, 1997.
- Chi Dorina, *Cuvânt i termen*, Timi oara, Editura Augusta, 2001.
- Coteanu Ion, Bidu-Vr nceanu Angela, *Limba romîn contemporan*, Bucure ti, Editura Didactic i Pedagogic, 1975.
- Dimitrescu Florica, *Dinamica lexicului românesc-ieri i azi*, Cluj-Bucure ti, Clusium-Logos, 1995.
- Gu u-Romalo Valeria, *Nou i vechi în limba român actual*, în LL, vol. 3-4, 1997, p. 5-9.
- Hristea Theodor, *Ortografia i ortoepia neologismelor române ti (cu special referire la împrumuturile recente)*, în LL, vol. 2, 1995, p. 36-53.
- Kocourek Rostislav, *La langue française de la technique et de la science*, Wiesbaden, Bandstetter, 1982.
- L'Homme Marie Claude, *La terminologie: principes et techniques*, Montréal, Presses de l'Université de Montréal, 2004.
- Palmer, F.R., *Semantics. A New Outline*, Cambridge, Cambridge University Press, 1976.
- Pitar Mariana, *Manual de terminologie i terminografie*, Timi oara, Editura Mirton, 2009.
- Preda Irina, *Îmbog irea lexico-semantic a limbii române actuale (cu privire special la perioada postdecembrist)*, în LR, XLI, nr. 10, 1992, p. 541-548.
- Rusu Valeriu, *Dic ionar Medical*, Bucure ti, Editura Medical, 2007.
- Sîrbu Richard, *Antonimia lexical în limba român*, Timi oara, Editura Facla, 1977.
- Slave Elena, *Metafora în limba român*, Bucure ti, Editura tiin ific, 1991.
- Stoichi oi u-Ichim Adriana, *Vocabularul limbii române actuale. Dinamic -Influen e-Creativitate*, Bucure ti, Editura Bic All, 2005.
- erban Vasile, Evseev Ivan, *Vocabularul românesc contemporan- Schi se sistem*, Timi oara, Editura Facla, 1978.